

WP2 Извештај “Родово базирано насилство и спорт- Реалност, предизвици и одговори”

Транснационален извештај

Финансиран од Европската Унија. Сепак, искажаните ставови и мислења се само на авторот(ите) и не мора да ги одразуваат ставовите на Европската унија или Европската извршна агенција за образование и култура (ЕАСЕА). Ниту Европската унија ниту ЕАСЕА не можат да бидат одговорни за нив (Број на проектот: 101133538).

I. Вовед

Овој извештај, развиен во рамките на проектот на Еразмус+ СПОРТ „Sport GVP - Превенција на родово базираното насилство во и преку спортот“, нуди сеопфатна анализа на родово базираното насилство (РБН) во спортските контексти на европско и национално ниво, со фокус на петте земји партнери на проектот: Кипар, Грција, Данска, Северна Македонија и Италија.

Во првиот дел, врз основа на обемни истражувања и теренски податоци собрани во сите земји партнери, ќе се разгледаат распространетоста и формите на РБН низ ЕУ - вклучувајќи физичко, сексуално, психолошко и економско насилство - како што се класифицирани од Истанбулската конвенција. Потоа ќе се разгледаат националните одговори во секоја земја партнер, со проценка на законските мерки, политиките и тековните предизвици поврзани со борбата против РБН.

Следниот дел ќе го истражи разбирањето на родот и насилството врз луѓето во спортскиот сектор, врз основа на податоци собрани преку фокус групи и интервјуа во секоја земја партнер на проектот. Анализата ќе ги опфати ставовите на широк спектар на целни групи: спортски професионалци, професионалци за родова еднаквост, ЛГБТИК+ жени и спортисти, како и тренери, наставници и персонал „на терен“ во спортот, откривајќи широк опсег на перцепции за родот, од традиционални бинарни до поинклузивни и небинарни концепции, и истакнувајќи ја потребата од целни политики, обуки и поддршка за овие групи со цел да се промовира инклузивност и да се намали насилството во спортот.

Во вториот дел од извештајот, фокусот ќе се префрли на испитување на феноменот на РБН во спортот и неговите преовладувачки форми и последици, поддржани од национални податоци и увид од теренски истражувања спроведени преку фокус групи и интервјуа со клучни чинители, вклучувајќи спортисти, тренери, наставници и персонал.

Извештајот ќе илустрира како насилството во спортот се манифестира во различни национални контексти, но често споделува заеднички модели на злоупотреба и дискриминација. Ќе се анализираат различните форми на насилство забележани во овие земји и нивното влијание врз различни групи, вклучувајќи жени и ЛГБТИК+ спортисти. Студии на случај по земји ќе ги истакнат специфичните прашања, како што е распространетоста на родовите стереотипи кои ја обесхрабруваат женската учество во фудбалот во Кипар, улогата на патријархалните норми во продолжување на РБН во Грција, исклучувањето на ЛГБТИК+ спортистите во Данска, недоволното пријавување на сексуално вознемирување во Северна Македонија и распространетото хомофобично и родово базирано насилство во италијанскиот спорт. Овие наоди ќе ја нагласат итната потреба од сеопфатни и културно сензитивни интервенции.

Дополнително, извештајот ќе ги адресира предизвиците во спречувањето и борбата против РБН во спортот, нагласувајќи ја важноста на интерсекционалниот пристап. Овој дел ќе го истражи како преклопувачките идентитети, како што се ЛГБТИК+, бегалец или економски загрозен, ја зголемуваат ранливоста на РБН и ќе ја истакне потребата од прилагодени решенија за решавање на овие сложени проблеми.

Конечно, извештајот ќе ги претстави најдобрите практики од секоја земја, илустрирајќи успешни иницијативи за спречување и справување со РБН во спортот, од едукативни програми до инклузивни политики.

Оваа сеопфатна анализа ќе овозможи подобро разбирање на обемот и природата на РБН во спортот, како и тековните напори за создавање побезбедни и поинклузивни средини за сите спортисти.

II. Феноменот на родово базираното насилство

1. Постоечка појава на родово базирано насилство и неговите преовладувачки форми на ниво на ЕУ

Родово базираното насилство (РБН) е насилство насочено кон личност поради нивниот пол или насилство што непропорционално ги засега лицата од одреден пол. Тоа зема многу форми, од најчестата, т.е. насилство од интимен партнер, до насилство што се случува во онлајн простори. Овие форми на насилство често се преклопуваат, при што повеќе акти се случуваат истовремено.

Истанбулската конвенција (Совет на Европа, Конвенција за спречување и борба против насилството врз жените и семејното насилство) го класифицира РБН во четири главни форми: физичко, сексуално, психолошко и економско.

- **Физичкото насилство** може да предизвика повреди, вознемиреност и здравствени проблеми, а во некои случаи може дури и да доведе до смрт. Вообичаени примери на физичко насилство се тепање, давење, туркање и употреба на оружје. Во ЕУ, 31% од жените доживеале барем еден акт на физичко насилство од 15-годишна возраст.
- **Сексуалното насилство** вклучува сексуални акти без согласност, обиди за добивање сексуален акт, трговија или други дејства насочени кон сексуалноста на лице без негово согласување. Се проценува дека 5% од жените во земјите на ЕУ биле силувани до 15-годишна возраст.
- **Психолошкото насилство** вклучува однесувања како контрола, присилување, економско насилство и уцена. Во ЕУ, 43% од жените доживеале некаква форма на психолошко насилство од интимен партнер.
- **Економското насилство** се однесува на каква било акција или однесување што предизвикува економска штета на поединецот. Ова може да вклучува оштетување на имотот, ограничување на пристапот до финансиски ресурси, образование или пазар на труд, или неисполнување на финансиски обврски, како што е плаќањето алиментација.

2. Постоенето на феноменот на родово базираното насилство на национално ниво

Родово базираното насилство се адресира преку различни пристапи во европските земји, при што секоја нација имплементира законски мерки и акциски планови во согласност со нејзиниот културен, правен и социјален контекст. Кипар, Грција, Данска, Северна Македонија и Италија развиле структури за борба против овој проблем, иако постојат разлики во ефективноста на овие мерки и степенот на заштита на различни групи. Овој дел ги истражува националните одговори на РБН во овие земји, фокусирајќи се на постигнувањата и тековните предизвици.

Кипар Во 2023 година, Кипар се рангира на 21 место во Индексот за родова еднаквост на ЕУ со резултат од 60,7, што е 9,5 поени под европскиот просек. Иако член 28 од Кипарскиот устав гарантира родова еднаквост, напредокот кон меѓународните

стандарди, како CEDAW, е постепен. Кипар нема сеопфатен национален закон за родова еднаквост, но има секторски закони за вработување и насилство. Националните и секторските планови ја поддржуваат родовата еднаквост, но недостасуваат специфични цели. Родовото мејнстримирање се промовира, иако мирот и безбедноста се управувани од Техничкиот комитет за родова еднаквост.

Единицата за родова еднаквост (GEU) во рамките на Националниот механизам за унапредување на жените (NMWR), основана во 1994 година, ги предводи напорите за родова еднаквост. Меѓуресорскиот комитет ги координира политиките, а Комесарот за родова еднаквост, создаден во 2014 година, известува кај претседателот. Пошироките консултации за родовите политики се ограничени.

Кипар собира податоци разделени по пол преку CYPSTAT, но нема посветена платформа за нивно ширење. Законот за насилство врз жените од 2021 година ги проширува заштитите и воспоставува координативно тело. Кипарскиот закон за спортски организации бара етички кодекси и мерки за безбедност во спортот. Базата на податоци за лица осудени за сексуални прекршоци бара полициски уверенија за оние кои работат со деца.

Грција Грција имплементираше сеопфатни политики за справување со РБН, вклучувајќи семејно насилство. Законот 3500/2006 го регулира семејното насилство, додека Законот 4531/2018 ја вклучува Истанбулската конвенција за борба против РБН. Законот 4604/2019 промовира родова еднаквост и превенција на РБН преку родово мејнстримирање и буџетирање, заедно со Националниот акциски план за родова еднаквост 2021-2025, кој промовира учество на жените и се справува со сексизмот во различни сектори, вклучувајќи го и спортот.

Сепак, и покрај овие напори, грчката законска рамка недоволно ги вклучува небинираните лица и различните сексуалности, што влијае на целокупното разбирање и справување со родово базираното насилство. Овој јаз особено влијае на одговорите на насилството од интимен партнер, сексуално вознемирување и фемицид. И покрај тоа што податоците од Евростат од 2021 година покажуваат дека 42% од жените доживеале насилство од интимен партнер, а 43% сексуално вознемирување на работното место, отсуството на јасна дефиниција за фемицид во грчкиот закон дополнително го комплицира точното известување. Ова покажува како ограниченото вклучување на родовата разновидност ги поткопува пошироките напори за ефикасно справување со РБН.

Данска Концептот на нордиска исклучителност влијае врз перцепцијата на родот во Данска, нагласувајќи го прогресивниот имиџ на земјата и силната држава на благосостојба. Меѓутоа, овој имиџ може да ги скрие постојаните родови нееднаквости. И покрај високите резултати во индексите за родова еднаквост, во 2014 година Данска регистрираше највисоки нивоа на физичко, сексуално и психолошко насилство во ЕУ. Овој контрадикторен феномен, познат како „нордиски парадокс“, ја нагласува разликата меѓу данскиот национален идентитет и реалноста на родово базираното насилство.

Во Данска, РБН се разбира како насилство што непропорционално ги погодува жените, но исто така вклучува штета заснована на пол, род, сексуална ориентација или родов идентитет. Иако Данска генерално добро се рангира по прашањата поврзани со ЛГБТИК+ во споредба со другите ЕУ земји, предизвиците остануваат, особено во

училиштата и при пријавување на дискриминација и физичко насилство. Данска постигна значителен напредок во справувањето со РБН, ратификувајќи ја Истанбулската конвенција во 2014 година за да ги зајакне своите напори. Данскиот закон вклучува одредби за налози за ограничување против партнери што живеат заедно и привремен престој за преживеаните. Во 2019 година психолошкото насилство беше законски изедначено со физичкото насилство, а во 2020 година силувањето беше редефинирано како сексуален однос без согласност, што ги зголеми заштитите за жртвите и ја отстрани потребата да се докажуваат насилство или закани.

Северна Македонија Законот за превенција и заштита од насилство врз жените и семејното насилство во Северна Македонија има за цел да го спречи РБН и да обезбеди ефикасна заштита на жртвите. Законот наведува дека сите мерки за превенција и заштита мора да се спроведуваат без дискриминација врз основа на раса, етничка припадност, пол, сексуална ориентација, родов идентитет или кој било друг фактор. Тој го дефинира „родот“ како општествено конструирани улоги, однесувања и атрибути што се сметаат за соодветни за жените и мажите.

РБН е широко распространето во Северна Македонија, при што повеќе од 54% од жените доживеале некаков облик на насилство од 15-годишна возраст. Скоро 44% доживеале психолошко, физичко или сексуално насилство од интимен партнер, а 14% доживеале физичко или сексуално насилство. Насилството од интимен партнер е особено високо кај жените кои живеат во економски загрозувани домаќинства. Покрај тоа, 30% од жените доживеале сексуално вознемирување од 15-годишна возраст, при што помлади и пообразовани жени во урбаните средини пријавуваат поголема изложеност, што одразува зголемена свесност.

Законот за превенција и заштита од насилство врз жените и семејното насилство, заедно со неодамнешните измени во Кривичниот законик, вклучува одредби за сексуално вознемирување, онлајн вознемирување и прогонување. Законот за спречување и заштита од дискриминација забранува дискриминација врз основа на раса, етничка припадност, пол, сексуална ориентација, родов идентитет или други фактори. Иако правата на ЛГБТИК+ лицата се законски заштитени во области како што се образованието, вработувањето, здравствената заштита и домувањето, ЛГБТИК+ лицата често се жртви на насилство и дискриминација од омраза. Многумина пријавуваат дискриминација на работното место, проблеми со социјалната заштита и потешкотии со полицијата, што ја одразува тенденцијата на општеството да ја гледа хомосексуалноста неповолно.

Италија Во Италија, „родот“ главно се разбира во однос на односите меѓу цисродовите мажи и жени. Иако препознавањето на трансродовите и небинарните идентитети расте, ова пошироко сфаќање не секогаш се одразува во законските и политичките рамки за справување со РБН.

Меѓу главните италијански закони кои се занимаваат со проблемот на сексуалното насилство се Законот 66/1996, кој го рекласифицира сексуалното насилство како кривично дело против лицето; Законот 154/2001, кој овозможува отстранување на насилниците од домот; Законот 38/2009, кој вовеле мерки против прогонството; „Фемцидниот декрет“ (Законот 119/2013), кој ги заостри казните за сексуално насилство; и „Црвениот код“ (Законот 69/2019), кој ги забрза процесите во случаите на семејно и сексуално насилство.

Иницијативи како што се Националниот план против родово базираното насилство и основањето на специјализирани центри за борба против насилството и дискриминацијата имаат за цел да се борат против насилството, додека истовремено се справуваат со потребите на ЛГБТИК+ заедницата.

Присутно родово базирано насилство во Италија вклучува семејно насилство, кое погодува 31,5% од жените на возраст меѓу 16 и 70 години, сексуално насилство што го доживеале 21% од жените и прогонство кое погодува 16,1% од жените, главно од поранешни партнери. Фемицидот останува сериозен проблем, со 103 убиства на жени во 2022 година и 120 во 2023 година, главно од партнери или поранешни партнери.

Сексуалното насилство против ЛГБТИК+ заедницата често е потценето. Истражување на Арчигај од 2020 година покажа дека 16% од ЛГБТИК+ луѓето доживеале физичко насилство, 24% вербално насилство и 27% дискриминација на работното место. Агенцијата за фундаментални права на ЕУ објави дека 22% од ЛГБТИК+ луѓето доживеале дискриминација или вознемирување, а 33% избегнувале одредени места поради страв од насилство. Помеѓу 2008 и 2023 година, во Италија биле убиени 48 трансродови лица, што ги нагласува ризиците со кои се соочува оваа заедница.

1. Општи сфаќања за родот и родово базираното насилство по целна група

Разбирањето на родот и родово базираното насилство (РБН) се разликува меѓу различните групи на професионалци и спортисти, обликувајќи го начинот на кој овие прашања се адресираат во спортскиот сектор. Овој дел го истражува како спортските професионалци, застапниците за родова еднаквост, спортистите и тренерите од различни земји го перцепираат родот и родово базираното насилство, истакнувајќи ги и областите на напредок и останатите предизвици за промовирање на инклузивноста и спречување на насилството во спортот. Овие податоци беа собрани преку фокус групи и интервјуа спроведени со различните целни групи во Кипар, Грција, Данска, Северна Македонија и Италија во првата половина на 2024 година.

Спортски професионалци Во Кипар, учесниците во фокус групите често го изедначуваат родот со биолошкиот пол, одразувајќи традиционален бинарен поглед на машки и женски идентитети. Сепак, растечката свесност за термини како „небинарен“ почнува да го предизвикува овој став. Учесниците имаат солидно разбирање за РБН, признавајќи го како физичка, сексуална, емоционална и економска злоупотреба, која главно ги погодува жените и девојчињата. Напорите за борба против насилството врз жените во Кипар вклучуваат едукација, правни реформи и иницијативи во заедницата кои промовираат почит и еднаквост.

Во Грција, учесниците препознаа три рода – машки, женски и неутрален, но забележаа дека спортот главно таргетира машки и женски категории, ограничувајќи ја инклузивноста. Тие предложија дека дискусиите за РБН треба да се фокусираат на идентитети надвор од цисродовите мажи, препознавајќи ги младите и транс жените како особено ранливи. Учесниците исто така го истакнаа влијанието на проширените семејства, тренерите и машките ултра навивачи како извори на РБН, додека транс жените се препознаени како оние кои доживуваат сериозно насилство.

Во Данска, повеќето учесници одржуваа бинарен поглед на родот, фокусирајќи се на машките и женските улоги во спортот. Иако беа свесни за други родови идентитети, оваа свесност немаше големо влијание врз нивната работа. Учесниците утврдија дека РБН често е недоразбрано во мејнстрим спортот и се соочуваат со потешкотии во негово адресирање поради ограничени ресурси, често упатувајќи ги случаите кон ЛГБТИК+ организациите за поддршка.

Во Северна Македонија, учесниците покажаа понијансирано разбирање на родот, гледајќи го како општествена конструкција обликувана од општествените очекувања. РБН беше сфатено како феномен кој опфаќа различни форми на злоупотреба, при што жените и ЛГБТИК+ лицата се главните жртви. И покрај високата свесност, учесниците забележаа недостаток на ефективни политики и иницијативи за справување со сексуалното насилство во спортот.

Во Италија, учесниците го дефинираа РБН како штета нанесена врз основа на род или родов идентитет, која главно ги погодува жените и ЛГБТИК+ заедницата. Тие ги идентификуваа општествените норми и моќните динамики како корени на РБН, што водат кон физичка, емоционална и економска злоупотреба. И покрај постојните политики, учесниците ја нагласија потребата од подобра имплементација и свесност во борбата против сексуалното насилство во спортот.

Професионалци од областа на родовата еднаквост

Во **Кипар**, учесниците изјавија дека концептот на род често се гледа низ бинарна перспектива, при што често се изедначува со полот. Овој поглед има тенденција да ги зајакне традиционалните динамики на моќ и да ги занемари сложеностите на родовиот идентитет, што може да го попречи ефикасното справување со родово базираното насилство (РБН). Посеопфатна концепција на родот, која ја признава неговата флуидност и интерсекционалност, се смета за неопходна за подобро справување со РБН и промовирање на родова еднаквост.

Во **Грција**, професионалците често го мешаат полот со родот, гледајќи го родот како биолошка, а не како општествена конструкција. Сепак, неодамнешните дискусии воведоа поинклузивен јазик, вклучувајќи го и признавањето на небинарните идентитети. Учесниците го идентификуваа патријархатот како корен на родовото насилство, продолжено од институции доминирани од мажи и засилено од капитализмот. Овој патријархален влијател го комплицира прифаќањето на родовата флуидност и сеопфатното справување со РБН.

Во **Данска**, разликата меѓу родот и полот е појасна, а учесниците ја препознаа потребата од безбедни простори во спортот за небинарни и транс луѓе. И покрај растечкото признавање на инклузивниот јазик, традиционалниот бинарен пристап останува влијателен, особено во конзервативните спортски контексти. Учесниците го поврзаа РБН во Данска со пошироките родови и малцински прашања, наведувајќи дека недостатокот на претставеност и инклузивен јазик го продолжува насилството, вклучително вознемирувањето и малтретирањето.

Во **Северна Македонија**, учесниците покажаа силно разбирање на родот како општествена конструкција различна од полот, идентификувајќи ги формите на

психолошко, физичко, сексуално и економско насилство. Сепак, небинарните идентитети не се широко признати во регионот, кој претежно го гледа родот како бинарен. Учесниците ги идентификуваа жените и ЛГБТИК+ заедницата, особено ранливите подгрупи, како главни жртви на РБН, припишувајќи го насилството на патријархалните ставови и доминацијата на мажите.

Во **Италија**, родот се разбира како општествена конструкција поврзана со културните норми, често мешан со полот. Учесниците дискутираа како бинарното размислување, зајакнато од детството, има негативно влијание врз небинарните идентитети и придонесува за РБН. Тие истакнаа дека насилството произлегува од динамиките на моќ обликувани од општествените норми, со примери како фемицид и токсична машкост. Учесниците ја нагласија потребата од интерсекционална анализа и изразија загриженост за недостатокот на свесност и ширење на политики за спречување на сексуално насилство во спортот.

Жени и ЛГБТИК+ спортисти

Во **Кипар**, жените спортистки генерално имаат силно разбирање за родовите прашања и важноста на справувањето со родово базираното насилство (РБН), но се помалку запознаени со небинарните идентитети. Ова сугерира потреба од поширока обука во спортската заедница за промовирање на инклузивноста и ефикасно справување со насилството.

Во **Грција**, повеќето испитаници го поврзуваа родот со биолошките карактеристики, иако некои го признаа како општествена конструкција или мешавина од општествени и анатомски фактори. РБН беше широко дефинирано како насилство кое има корени во родот, сексуалната ориентација или стереотипите, а жените и ЛГБТИК+ лицата, особено транс лицата, беа сметани за најпогодени. Причините за сексуалното насилство беа поврзани со политичката моќ и институции како религијата и образованието, како и со општествени прашања како патријархатот и недостатокот на свест за разновидноста. Иако некои не беа запознаени со специфични превентивни политики, други ги цитираа напорите како кампањи на социјалните медиуми и кодекси на однесување.

Во **Данска**, повеќето учесници ги прифатија небинарните и флуидни родови концепти, признавајќи ја еволутивната природа на перцепциите за родот. Сепак, еден спортист првично имаше биолошки поглед на родот, но подоцна ги призна небинарните идентитети. Признаено беше дека сексуалното насилство засновано на род може да влијае врз оние надвор од бинарниот машко-женски систем, иако свеста за специфични случаи на родово базирано сексуално насилство во спортот беше ограничена.

Во **Северна Македонија**, родот претежно беше разбран во бинарни термини, со малку признавање на небинарните идентитети. РБН главно беше поврзано со машко насилство врз жени, иако учесниците исто така признаа и женско насилство врз мажи. Формите на РБН што беа идентификувани вклучуваа физичко, вербално и психолошко насилство, со чести референции на малтретирање. Причините за насилството беа видени како вкоренети во предрасуди, страв од непознатото и конзервативни општествени норми. Учесниците беа главно неинформирани за политиките за спречување на сексуално насилство во спортот.

Во **Италија**, учесниците го гледаа родот како општествена конструкција, а не како вродена особина, истакнувајќи ги ограничувањата на бинарните етикети и застапувајќи небинарен пристап кој ги отфрла традиционалните родови улоги. РБН беше видено како резултат на дискриминација против оние кои не се вклопуваат во конвенционалните родови норми и влијае и на јавниот и на приватниот живот. Учесниците го забележаа недостатокот на сеопфатни политики за спречување на сексуалното насилство во спортот, нагласувајќи ја потребата од поинклузивни мерки.

Тренери, наставници и персонал „кои работат на терен“ во спортот

Во **Кипар**, родот во голема мера се изедначува со полот, а родово базираното насилство (РБН) се разбира како дискриминација или штетно однесување врз основа на род. ЛГБТИК+ луѓето и жените вклучени во спортот и политиката се сметаат за особено ранливи. Извршителите се често мажи, луѓе со моќ и застарени ставови. Фактори како лични проблеми, динамика на моќ и културен отпор кон промени придонесуваат за родово базираното насилство, кое вклучува физичко, психолошко и вербално насилство, како и сексуално вознемирување и дискриминација.

Во **Грција**, некои тренери го сметаат родот за општествена конструкција, додека други го поврзуваат со биологијата. Сексуалното насилство е признаено како насилство кое произлегува од родовата дискриминација, при што најмногу се погодени жените, ЛГБТИК+ луѓето и женствените идентитети. Доминирачките општествени групи и цисродовите мажи се сметаат за главни извршители, водени од патријархални норми и стереотипи. Интервјуата открија недостаток на свест и малку координирани напори за спречување на сексуалното насилство во спортот.

Во **Данска**, интервјуираните луѓе покажуваат разбирање дека родот станува сè пофлуиден, сложен и заснован на идентитет, оддалечувајќи се од традиционалните бинарни гледишта. Некои го ставаат фокусот на самопридефинирањето и ја истакнуваат тензијата меѓу социјалните и биолошките интерпретации, додека ги изразуваат предизвиците во навигацијата низ овие концепти во модерниот живот. Перспективите за РБН ги истакнуваат неговите многуаспектни димензии, вклучувајќи не само физичка штета туку и психолошки, емотивни и социјални аспекти. Многумина нагласуваат дека РБН не е ограничено на традиционалните бинарни родови улоги и може да влијае на луѓе низ широк спектар на родови идентитети, често одразувајќи нееднаков третман, потиснување или наметната конформност. Општиот став е дека РБН влијае врз различни маргинализирани групи, особено оние кои ги предизвикуваат традиционалните родови норми, со посебен фокус на трансродовите жени. Постојат некои консензуси дека извршителите на оваа форма на насилство се цисродовите мажи, но исто така се нагласува дека РБН не е само за индивидуални акции, туку и дека е под влијание на поголемите социјални и културни сили кои ги зајакнуваат динамиките на моќ и исклучување засновано на род.

Во **Северна Македонија**, разбирањето на родот варираше, при што некои правеа разлика меѓу родот и полот, додека небинарните концепти беа помалку познати, но добредојдени за понатамошно учење. Тие го признаа РБН како родово поврзано физичко, сексуално, емотивно и психолошко насилство кое ги зајакнува нерамнотежите на моќ и нееднаквостите. Жените и ЛГБТИК+ лицата беа идентификувани како особено

ранливи. Иако беа свесни за корените на РБН во општествените норми и патријархалните системи, многумина не беа информирани за специфични политики во спортот, но имаа доверба во иницијативите што се однесуваат на решавање на проблемот.

Во **Италија**, родот се разбира како општествена конструкција која обликува идентитети надвор од традиционалните бинарни термини. Родово базираното насилство во спортот се гледа и како физичка штета и како структурна нееднаквост која ги стави во неповолна положба жените и маргинализираните заедници, особено во спортовите доминирани од мажи.

III. Феноменот на родово базираното насилство во спортот

1. Постоенето на феноменот на родово базираното насилство во спортот

Родово базираното насилство (РБН) во спортот се манифестира различно во различни национални контексти, но ги споделува заедничките обрасци на злоупотреба и дискриминација. Овој дел ги истражува преовладувачките форми и последиците на насилството врз луѓето во Кипар, Грција, Данска, Северна Македонија и Италија, врз основа на национални податоци и увид добиен од фокус групи и интервјуа со различни целни групи спроведени во секоја земја.

Кипар

РБН во спортот вклучува физичко, психолошко, вербално, сексуално и финансиско насилство. Интензивната кондиција поврзана со машките спортисти често води до негативни стереотипи за жените, зајакнувајќи ги ограничените родови стереотипи. Момчињата се обесхрабруваат од „женски“ спортови, додека девојчињата се соочуваат со дискриминација во спортови доминирани од мажи. Дури и ЛГБТИК+ спортистите се соочуваат со пречки поради недостаток на поддршка.

РБН вклучува вознемирување, физички напади, малтретирање и дискриминација. Оваа злоупотреба ја поткопува самодовербата, перформансите и благосостојбата, создавајќи култура на молк. Интервјуата со женски спортистки открија сериозни последици, вклучувајќи психолошка траума и намалено учество. Тренерите и персоналот, исто така, пријавија маргинализација, вербално вознемирување и физичко и психолошко насилство, нагласувајќи ја потребата за безбедни и инклузивни спортски средини и ефективни политики.

Грција

РБН во спортот ги одразува пошироките општествени проблеми на родовата еднаквост. Нискиот степен на родово еднаквост во земјата и вкоренетите патријархални ставови ги комплицираат напорите за справување со родово базираното сексуално насилство. Студиите и движењето #MeToo ја истакнаа високата стапка на сексуално вознемирување. Професионалците забележаа дека родово базираното сексуално насилство често се пресекува со родовото изразување, при што лицата со нетрадиционално изразување доживуваат поголемо насилство. Најчестите форми на насилство вклучуваат вербална, психолошка и физичка злоупотреба, како и економска дискриминација. За справување со родово базираното сексуално насилство се потребни сеопфатни мерки, културни промени и силни системи за поддршка за побезбедни спортски средини.

Данска

Земјата се соочува со значителни проблеми со РБН во спортот, вклучувајќи хомофобија и сексуално насилство. Извештајот на Европската комисија од 2016 година и истражувањата на Тофтегаард Стокел (2010) покажуваат високи стапки на злоупотреба меѓу женските спортистки. Понижувачкиот јазик и машката култура придонесуваат за насилство, при што многу проблеми остануваат скриени поради културата на молк.

Вербалното насилство и бинарните родови норми дополнително ги маргинализираат ЛГБТИК+ спортистите. Министерството за култура на Данска (2020) утврди дека многу ЛГБТИК+ луѓе се чувствуваат исклучени и трпат дискриминација. Потребни се ефективни мерки за справување со родово базираното сексуално насилство и обезбедување на фер третман.

Северна Македонија

Сексуалното насилство во спортот вклучува сексуално вознемирување, емотивна и психолошка злоупотреба и вербално насилство. Машките доминирани менаџерски улоги и нерамномерната финансиска поддршка предизвикуваат жените да заработуваат помалку и да се соочуваат со значителни пречки. Сексуалното насилство е широко распространето, но многу случаи остануваат непријавени поради страв и стигма. Стратегиите за борба против сексуалното насилство вклучуваат будност, програми за подигање на свеста и редовни истраги. Дискриминацијата и економската нееднаквост ги влошуваат проблемите на ЛГБТИК+ женските спортистки. Клучно е да се промовира култура на почит и фер третман.

Италија

РБН има значително влијание врз жените и ЛГБТИК+ луѓето, што влијае врз нивното ментално и физичко здравје. Сексуалното вознемирување е често: 25% од женските спортистки пријавиле дека доживеале непосакувани напредувања. Психолошката злоупотреба, особено во младинските спортови, и родовата дискриминација - каде жените заработуваат околу 30% помалку од мажите - се широко распространети. Овие проблеми создаваат непријателска средина, која бара посилни политики и поправеден третман за ефикасно справување со родово базираното насилство.

2. Главни предизвици во односот на спречување и справување со родово базираното насилство во спортот

Превенцијата и справувањето со родово базираното насилство (РБН) во спортот останува значителен предизвик во неколку европски земји. Врз основа на националните податоци и повратните информации собрани преку фокус групи и интервјуа со целни групи, овој дел ги истакнува главните предизвици во Кипар, Грција, Данска, Северна Македонија и Италија, како и нивната перцепција за концептот на интерсекционалност. За јасност, во овој извештај, интерсекционалноста ја разбираме како истовремени форми на угнетување што ги доживуваат луѓето во нераздвоиви термини на етничка припадност, род, сексуалност и класа, меѓу другите (Crenshaw 1991). Интерсекционалноста ја разгледува сложеноста на идентитетот како процес што е постојано променлив и нехиерархиски (Ribeiro Corossacz 2023).

Кипар

Теренските истражувања ја нагласуваат потребата од интерсекционален пристап кој ги зема предвид етничката припадност, родот, сексуалноста, социоекономскиот статус и способноста. ЛГБТИК+ спортистите, особено, доживуваат засилено насилство поради нивните интерсекционални идентитети. Ефективните стратегии за борба против родово базираното насилство во спортот мора да го вклучат овој поширок пристап за да се справат со уникатните предизвици со кои се соочуваат различни спортисти.

Грција

Сексуалното насилство во спортот е вкоренето во патријархалните норми и нерамнотежите на моќта, создавајќи култура на молк, особено меѓу жените и ЛГБТИК+ лицата. Традиционалните родови улоги и машкиот авторитет често го спречуваат пријавувањето и го нормализираат вербалното насилство. Теренските истражувања покажуваат како преклопувачките идентитети, како што се ЛГБТИК+, бегалец или припадник на пониска економска класа, ги засилуваат искуствата на дискриминација. Справувањето со РБН бара интерсекционален пристап со сеопфатни системи за поддршка, специјализирана обука за тренерите и вкрстена соработка за промовирање побезбедна и поинклузивна спортска средина.

Данска

Данските спортски асоцијации се соочуваат со предизвици во постигнувањето на инклузивноста поради вкоренетите културни норми. И покрај иницијативите како DGI „Повеќе жени и девојки во асоцијациите“ и политиките на DIF за инклузија на трансродови и небинарни лица, вкоренетите вредности создаваат бариери за вистинска инклузивност. Теренските истражувања откриваат ограничено разбирање на интерсекционалноста од страна на многу спортски професионалци, иако експертите за родова еднаквост ја препознаваат нејзината важност. Спортистите, откако ќе се запознаат со концептот, пријавуваат засилена дискриминација заснована на повеќе идентитети. Ова ја нагласува потребата од постојани напори за справување со вкоренетите предрасуди и промовирање на инклузивноста во данскиот спорт.

Северна Македонија

Глобалниот јаз во податоците ја замаглува целосната слика за насилството, влошено од недостатокот на пријавување и ограниченото истражување. Жените имаат помалку можности во спортот поради стигмата, економските нееднаквости и нормализираното сексуално насилство, особено во високоризични средини како соблекувалните. Теренските истражувања покажуваат различна свесност за интерсекционалноста кај спортските професионалци. Додека некои не се запознаени со терминот, други признаваат како интерсекционалните идентитети придонесуваат за уникатни искуства на РБН. Маргинализираните луѓе, особено во ЛГБТИК+ заедницата, често доживуваат засилено насилство. За да се решат овие проблеми, потребно е подобрување на свеста и поддршката за маргинализираните спортисти.

Италија

Одговорот на РБН во спортот во Италија е попречен од културните норми и неадекватниот одговор на владата. Спортскиот систем, надгледуван од CONI, има тешкотии во спроведувањето на ефективни политики за спречување на насилството врз малолетници. Традиционалните стереотипи ги продолжуваат дискриминаторските ставови, додека стравот од одмазда го обесхрабрува пријавувањето. Теренските истражувања ја истакнуваат засилувачката улога на интерсекционалните идентитети, како што се етничката припадност, родот, инвалидитетот и социоекономскиот статус, во зголемувањето на ранливоста на родово базираното насилство. Тренерите и персоналот, исто така, забележуваат како религиозните и економските фактори ги засилуваат рестриктивните родови улоги. Ефективната превенција и интервенција бараат подобри механизми за пријавување и инклузивни политики за справување со овие сложени предизвици.

3. Најдобри практики во врска со ефективни пристапи, иницијативи или проекти за спречување и справување со родовото насилство во спортот

Напорите и иницијативите за спречување и справување со РН во спортот се спроведени во Кипар, Грција, Данска, Северна Македонија и Италија, истакнувајќи низа стратегии, од програми за образование и инклузија до сеопфатни системи за поддршка. Овој дел нагласува некои најдобри практики и ефективни пристапи.

Најдобра практика 1	
Наслов	<i>Спречување на сексуално вознемирување и злоупотреба во спортот на меѓународно ниво</i>
Земја/регион	<i>Европа</i>
Времетраење	<i>2012 – сегашно</i>
Цел	<i>Да се подигне свеста за сексуалното вознемирување и злоупотреба во спортот преку едукативна веб-страница и интерактивни видеа</i>
Целна група	<i>Спортски организации; спортисти; млади спортисти (16-22 години)</i>
Опис и влијание	Во 2012 година, Меѓународниот олимписки комитет (МОК) лансираше повеќејазична образовна веб-страница дизајнирана за превенција од сексуално вознемирување и злоупотреба во спортот. Веб-страницата, достапна на шест јазици, нуди практични совети, видео сведоштва и ресурси прилагодени за спортските организации и спортистите. Веб-страницата беше претставена за време на Младинските олимписки игри, обезбедувајќи директна поддршка на младите спортисти.
Научени лекции	Оваа практика демонстрира како научното знаење може да се претвори во вредна алатка за спортските организации, тренерите и спортистите. МОК создаде мрежа на експерти за да ги претвори резултатите во практични информации. За да го зголеми влијанието, МОК ги поврза другите иницијативи, како што се Декларацијата за консензус и сесиите на Младинските олимписки игри. Сепак, недостатокот на систем за евалуација и неможноста за принудно дејствување се клучни слабости. Систем за мониторинг и повратни информации од корисниците би можеле да ја подобрат ефикасноста на веб-страницата.
Преносливост	<i>Проценка на потенцијалот на практиката да се прилагоди или реплицира во други поставки.</i>

Ресурси/Поддршка	<i>Информации за ресурсите потребни за спроведување на практиката, како што се финансирање, персонал или техничка експертиза, како и каква било поддршка достапна за организации или поединци кои сакаат да ја реплицираат или прилагодат практиката.</i>
Извори	http://www.olympic.org/sha http://sha.olympic.org/ http://www.olympic.org/assets/importednews/documents/en_report_1125.pdf

Најдобра практика 2	
Наслов	<i>НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА И АКЦИСКИ ПЛАН ЗА БОРБА ПРОТИВ СЕКСУАЛНА ЗЛОУПОТРЕБА И СЕКСУАЛНА ЕКСПЛОАТАЦИЈА И ДЕТСКА ПОРНОГРАФИЈА</i>
Земја/регион	<i>Кипар</i>
Времетраење	<i>2014</i>
Цел	<i>Заштита на деца од сексуално насилство и сексуална експлоатација</i>
Целна група	<i>Деца</i>
Опис и влијание	Националното законодавство од 2014 година за спречување и борба против сексуална злоупотреба, сексуална експлоатација на деца и детска порнографија доведе до создавање на национална стратегија за заштита на децата од сексуална злоупотреба и експлоатација. Оваа стратегија претставува прв сеопфатен детски наменет пристап за превенција и поддршка, со детални улоги и процедури за владините институции. Стратегијата, воспоставена од Ад хок комитет на 13 јули 2015 година и одобрена од Советот на министри на 16 март 2016 година, го нагласува значењето на заштитата на децата во спортот, при што ги утврдува одговорностите на Кипарската спортска организација (CSO) во регулацијата на организираниот спорт.
Научени лекции	<i>Н/а</i>
Преносливост	<i>Н/а</i>
Ресурси/поддршка	<i>Н/а</i>

Извори	https://eurogender.eige.europa.eu/system/files/events-files/gbv-sport_online-discussion_background_note.pdf
--------	---

Најдобра практика 3

Наслов	“ЖЕНИ ВО ОПШТЕСТВОТО И СПОРТОТ SPORT” КОНФЕРЕНЦИЈА
Земја/регион	Кипар
Времетраење	Март 2013
Цел	Зголемување на свеста за сексуално насилство и сексуална злоупотреба во спортот
Целна група	Комитетот за жени и спорт на Кипарската спортска организација, пошироката јавност и поврзаните засегнати страни.
Опис и влијание	Конференцијата, организирана од Кипарската национална олимписка академија и Комитетот за жени и спорт на Кипарската спортска организација, презентираше истражувања и увид за сексуална злоупотреба во спортот. Овој настан доведе до изготвување и одобрување на Кодекс за сексуално вознемирување и злоупотреба, потпишување препораки до Европската комисија и предлог за едукативни работилници и кампањи за подигање на свеста.
Научени лекции	Н/а
Преносливост	Н/а
Ресурси/поддршка	Н/а
Извори	https://www.instagram.com/atheniancentaursrfc/ https://www.facebook.com/atheniancentaursrfc

Најдобра практика 4

Наслов	ПАНИОНИОС Г.С. СМИРНИС и Центарот Диотима се фокусираат на справување со родово базирано насилство во спортот.
Земја/регион	Грција

Времетраење	2022
Цел	<i>Промовирање на култура во грчкиот спорт, која што елиминира сексизам и родова дискриминација преку едукација и иновативни практики.</i>
Целна група	<i>Деца и тинејџери, родители, тренери и вработени во Паниониос. Children and teenagers, their parents, coaches and Panionios staff.</i>
Опис и влијание	Соработката помеѓу Панониос Атлетскиот Сојуз и Центарот Диотима вклучуваше семинари и работилници за тренери, спортисти, родители и персонал, со цел да се справат и спречат родово базирано насилство (РБН). Иницијативата достигна повеќе од 30 учесници и имаше за цел да воспостави континуирана обука и посветена група во рамките на Панониос за постојана заштита од РБН и вознемирување.
Научени лекции	<i>н/а</i>
Преносливост	Паниониос Г.С. Смирнис, со 132 години активност во грчкиот спорт, има намера да ги направи овие обуки постојани и да создаде група во рамките на здружението која ќе ги заштитува спортистите од сексуално вознемирување и родово засновано насилство. Оваа иницијатива е значаен чекор кон создавање безбедна и инклузивна спортска средина, со постојана поддршка и заштита за сите спортисти.
Ресурси/поддршка	Паниониос Г.С. Смирнис, со поддршка на Диотима, има за цел да ја подигне свесноста за родот, родовите нееднаквости, интимноста, родово заснованото насилство, сексуалното вознемирување и соодветните правни заштити. Диотима, активна од 1989 година, работи на одбрана на родовите права и борба против дискриминацијата на жените, промовирајќи еднаквост во сите области. Оваа соработка има за цел да создаде поинклузивна и безбедна спортска средина преку едукација и правна поддршка.
Извори	https://www.gazzetta.gr/football/2117740/panionios-katapolema-tin-emfyli-bi-a-kai-sexismo-ston-athlitismo

Најдобра практика 5

Наслов	<i>Gwomen - Gazzetta</i>
Земја/регион	<i>Грција</i>
Времетраење	<i>2022 – во траење</i>

Цел	Промовирањето на жените во спортот, напредокот на родовата еднаквост, разновидноста и инклузијата во спортскиот сектор се клучни за создавање поинклузивна и праведна спортска заедница.
Целна група	<i>Жени во спорт, спортисти, тренери, спортски новинари и спортски ентузијастии.</i>
Опис и влијание	Оваа иницијатива вклучува организирање на конференции, спроведување интервјуа со жени спортистки и тренери, како и објавување вести и спортски статии кои се фокусираат на жените во спортот. Резултатите од иницијативата вклучуваат зголемена видливост и признавање на жените во спортот, зголемена свесност за родовата еднаквост и зајакнување на жените спортистки и професионалци. Исто така, иницијативата промовира дијалог за прашања како сексуалното вознемирување, родово заснованото насилство и мајчинството во спортот.
Научени лекции	<i>н/а</i>
Преносливост	Оваа иницијатива може да се адаптира и имплементира во други земји и региони за промовирање на родовата еднаквост и инклузија во спортот, бидејќи го руши вообичаениот стереотип дека „само мажи читаат спортски вести“.
Ресурси/поддршка	Платформата и социјалните медиуми на Gazzetta, партнерствата со спортски организации, финансиската поддршка и соработката со жени спортистки и професионалци во спортот можат да играат клучна улога во промовирањето на родовата еднаквост и инклузија во спортот.
Извори	https://www.gazzetta.gr/gwomen https://www.instagram.com/gazzettawomen/?hl=el

Најдобра практика 6

Наслов	<i>Атински Кентаури РФЦ</i>
Земја/регион	<i>Грција</i>
Времетраење	<i>Во траење</i>
Цел	<i>Промоција на инклузија и разновидност во спорт, со фокус на ЛГБТКИ+ припадници.</i>
Целна група	<i>ЛГБТКИ+ спортисти, спортски ентузијастии и општа публика.</i>

Опис и влијание	Атинските Кентаури RFC, првиот квир рагби тим во Грција, промовира инклузивна средина преку прифаќање на сите родови идентитети и сексуални ориентации. Овој пристап привлече внимание и на локално и на меѓународно ниво, рушејќи стереотипи и охрабрувајќи го учеството на ЛГБТКИ+ лицата во спортот, со што се промовира поинклузивна спортска култура.
Научени лекции	<i>Н/а</i>
Преносливост	Моделот на инклузија што го практикуваат Атинските Кентаури RFC може да биде реплициран од други спортски тимови и организации на национално и меѓународно ниво. Со прифаќање на слични стратегии и вредности, организациите можат да промовираат разновидност и инклузивност во своите спортски заедници.
Ресурси/поддршка	<i>Н/а</i>
Извори	https://www.instagram.com/atheniancentaursrfc/ https://www.facebook.com/atheniancentaursrfc/

Најдобра практика 7

Наслов	<i>DIF get2sport</i>
Земја/регион	<i>Данска</i>
Времетраење	2005 – во траење
Цел	Да се поддржат спортските здруженија во ранливите станбени области преку олеснување на товарот на волонтерите и зголемување на учеството на девојчињата, особено оние од етничките малцинства, во организирани спортови.
Целна група	Децата и младите во ранливите станбени области, со голем фокус на девојчињата и жените кои припаѓаат на етничките малцинства.
Опис и влијание	DIF get2sport ги прилагодува своите напори на локалните услови, помагајќи им на спортските здруженија преку вработување платен персонал, решавање на практични предизвици, промовирање на вклученоста на општините и олеснување на национални мрежи за споделување на знаења. Иницијативата работи со 25 општини, 53 станбени области и 75 спортски здруженија низ Данска. Со финансирање од 19 милиони дански круни од Фондацијата Нордеа

	(2023-2025), таа има за цел да го промовира учеството на девојчињата преку подигање на свеста кај родителите, микро фудбалски школи и социјални активности. Хотелите Guldsmeden, исто така, ја поддржуваат иницијативата со ресурси за обука и финансирање на настани.
Научени лекции	Посветеноста за создавање инклузивни тренерски средини ослободени од родови норми и културни предрасуди, заедно со блиската соработка со семејствата, поттична критичка рефлексija и придонесе за намалување на машката прекумерна застапеност и родово заснованото насилство во спортот. Долгорочната природа на проектот доведе до тоа поранешни членки да станат тренери, зајакнувајќи ја доследноста на иницијативата, поттикнувајќи меѓусебни врски и промовирајќи оснажување на жените.
Преносливост	Бидејќи get2sport е дизајниран да функционира во согласност со посебните предности и слабости на секое спортско здружение, земајќи ги предвид културното потекло и социо-економските услови на неговите членови, лесно може да се пренесе во различни слични контексти во рамките на земјата или во странство.
Ресурси/поддршка	По речиси две децении, проектот се разви низ цела Данска, со поддршка на волонтери и значително финансирање од фондации како Nordea и хотелите Guldsmeden. За да се започне ваков проект, клучно е да се обезбеди национално и европско финансирање и да се изгради мрежа со локални невладини организации и спортски здруженија. Ова би овозможило соработки фокусирани на интеграција, инклузија и превенција од родово засновано насилство.
Извори	https://www.dif.dk/nyheder/2024/03/dif-get2sport-er-finalist-til-stor-eu-liqestillingspris

Најдобра практика 8

Наслов	#Gamechanger – Ајде да создадеме поинклузивна култура заедно.
Земја/регион	Данска
Времетраење	Во траење од 2020
Цел	Промовирање на инклузија и почитување на сите родови идентитети и сексуални ориентации во данските спортски здруженија.
Целна група	Спортските здруженија и клубови се посветени на промовирање на инклузивна и почитувачка култура.

Опис и влијание	#Gamechanger ги охрабрува спортските здруженија да усвојат инклузивни практики. Иницијативата вклучува четиристепен процес за станување #Gamechanger здружение, кој вклучува јавна ангажираност, елиминирање на дискриминаторскиот јазик и вклучување на заедницата. Програмата е добро прифатена, со значителна поддршка од данските спортски организации и познати личности, и доведе до видливи промени, како на пример специјално дизајнираните #Gamechanger топки кои ги користат професионалните ракометни тимови.
Научени лекции	<i>n/a</i>
Преносливост	Бидејќи #Gamechanger е многу добро и обемно развиен проект кој нуди неколку насоки и алатки за спортските здруженија на терен, лесно би можел да се примени и во други средини.
Ресурси/поддршка	Веб-страницата blivgamechanger.dk нуди алатки и насоки за управување, одбори и тренери за структурно, стратешки и практично градење инклузивна, ЛГБТКИ+ пријателска култура. Таа вклучува модели за проценка на тековната култура и обезбедува пристап до проектни консултанти за дополнителна поддршка.
Извори	https://www.blivgamechanger.dk/

Најдобра практика 9	
Наслов	“Конференција за родово базирано насилство во спорт”
Земја/Регион	Скопје, Северна Македонија
Дата на имплементирање на добрата практика	28.11.2017
Цели	Примарната цел на конференцијата беше да се адресира и подигне свеста за родово базираното насилство врз жените во спортот во Македонија. Целта беше да се отвори дијалог за ова претходно недоволно дискутирано прашање во јавноста и спортската заедница, поттикнувајќи го развојот на превентивни мерки и системи за поддршка.
Целна група	Наменетите корисници на оваа практика беа пред сè спортистки кои би можеле да се соочат или се соочуваат со родово базирано насилство во текот на нивните спортски кариери. Дополнително, пошироката спортска заедница,

	вклучувајќи ги тренерите, спортските федерации и креаторите на политики, исто така се целни групи, бидејќи конференцијата има за цел да влијае врз политиките и ставовите.
Имплементација	Конференцијата беше организирана од ТАКТ во соработка со Националната мрежа против насилство врз жените и семејното насилство и Агенцијата за млади и спорт, со поддршка од Амбасадата на САД во Македонија. Клучните активности веројатно вклучуваа презентации, лични сведоштва од спортисти, панел дискусии и изработка на заклучоци и препораки. Медиумското покривање исто така беше значаен елемент, што укажува на стратегии за информирање и ангажирање.
Резултати/Влијание	Конференцијата успешно го издигна прашањето за родово базираното насилство во спортот во јавната дискусија во Македонија, што се потврдува со значителниот интерес од медиумите. Споделувањето на лични приказни од страна на спортистки придонесе за пошироко разбирање на распространетоста и видовите насилство со кои се соочуваат во нивните спортски кариери. Ова, пак, доведе до формулирање на целни препораки за превенција од таквото насилство.
Научени лекции	Соработката е клучна. Успехот на настанот ја истакна важноста на соработката меѓу различни чинители, вклучувајќи владини агенции, невладини организации и амбасади. Ваквите партнерства можат да ја зголемат ефикасноста на иницијативите за справување со општествени проблеми. Медиумите како катализатор. Медиумите одиграа клучна улога во подигањето на свеста за родово базираното насилство во спортот. Ефективното вклучување на медиумите е од суштинско значење за постигнување поширока публика и генерирање на јавна дискусија. Влијание на личните сведоштва. Личните приказни од спортистките се покажаа како моќен инструмент за ангажирање на јавноста и носителите на одлуки. Овие сведоштва обезбедија реални контексти кои помогнаа да се илустрира итната потреба од акција и промени во политиките.
Преносливост	Практиката на организирање конференција за дискусија на специфични општествени проблеми во спортот може да се примени и во други средини или земји. Може да бидат потребни прилагодувања врз основа на културни, општествени и правни разлики во други средини.

Ресурси/Поддршка	Имплементацијата на слична практика би барала финансирање за логистиката на настанот, хонорари за експерти и говорници, како и за промотивни активности. Партнерствата со локални НВО, владини тела и меѓународни организации исто така можат да обезбедат неопходна поддршка и кредибилитет.
Извор	<u><i>TAKT - Together Advancing Common Trust</i></u> <u>Конференција на тема „Родово-базирано насилство во спорт“! Ве очекуваме! U.S. Embassy Macedonia</u> <u>Facebook</u>

Најдобра практика 10	
Наслов	„Сексуално вознемирување на жените вклучени во рекреативни спортови“
Земја/Регион	Скопје, Северна Македонија
Дата на имплементација на добрата практика	05.12.2019 Како дел од 16-те дена активизам, веројатно се одржа за време на оваа годишна меѓународна кампања, која трае од 25 ноември (Меѓународен ден за елиминација на насилството врз жените) до 10 декември (Ден на човековите права).
Цели	Целта на панел-дискусијата беше да се адресира и подигне свеста за сексуалното вознемирување кое го доживуваат жените вклучени во рекреативни спортови, особено во јавни простори. Дискусијата имаше за цел да ги истакне специфичните прашања, како што се потребата од подобро осветлување во темни области и почести патроли за подобрување на безбедноста.
Целна група	Примарни корисници на оваа дискусија беа жените кои учествуваат во рекреативни спортови и можат да бидат изложени на сексуално вознемирување во јавни простори. Второстепена публика вклучуваше локални власти, администратори на јавни простори и пошироката јавност кои можат да влијаат или да спроведат промени за подобрување на безбедноста.
Имплементација	Настанот се одржа во простор наречен Public Room, каде четири спортистки ги споделија своите искуства со сексуално вознемирување додека се занимавале со спорт. Панелот беше организиран во соработка со Националната мрежа против насилство врз жените и семејното насилство, за време на 16-те дена активизам, што сугерира добро координиран напор со веќе воспоставена адвокатска група.

Резултати/ Влијание	Панелот успешно го привлече вниманието кон прашањата за безбедност и сексуално вознемирување во јавни простори за жените кои се занимаваат со рекреативни спортови. Фокусирајќи се на практични решенија, како подобро осветлување и зголемени патроли, дискусијата веројатно информираше за препораки за политики и ја подигна свеста кај јавноста за потребата од безбедни рекреативни околии за жените.
Научени лекции	Панел-дискусијата покажа неколку важни сознанија. Прво, покажа дека споделувањето лични искуства на јавни форуми може ефективно да ги истакне проблемите и да мобилизира акција од заедницата и креаторите на политики. Сведоштвата на спортистките го направија апстрактниот проблем на вознемирување поопиплив и итен, поттикнувајќи дискусии за потребните промени. Дополнително, фокусирањето на подобрување на безбедноста во јавните простори нагласи дека основните мерки за безбедност се клучни. Со посочување на конкретни подобрувања, како подобро осветлување и почести патроли, дискусијата укажа на практични решенија кои можат да ја подобрат пошироката заедница. Конечно, партнерството со Националната мрежа против насилство врз жените и семејното насилство и усогласувањето на настанот со 16-те дена активизам покажа како соработките значително можат да го зголемат влијанието на активистичките напори. Овие партнерства помагаат да се прошири пораката и да се интегрира кампањата во поголеми, тековни напори за борба против насилството врз жените.
Преносли вост	Форматот на панел-дискусија која се фокусира на специфични прашања, како сексуалното вознемирување во рекреативниот спорт, може да се прилагоди и примени во други контексти. Можеби ќе бидат потребни прилагодувања за да се одговори на локалните услови и специфичните потреби на целната публика во различни средини.
Ресурси/ П оддршка	Организирањето на слична панел-дискусија би барало логистичко планирање, вклучувајќи обезбедување простор, организирање говорници и спроведување на активности за информирање. Поддршката од локални активистички групи и можноста за финансирање од спонзори или партнери би била клучна за имплементација.
Извор	https://www.facebook.com/TAKT.ngo/posts/pfbid0NTqUT2VUS1fvrRsajY9h3f1ME5jBhtxwaWTnfjxBKhWmrrp3kvEENhEtVv61NFarQl

Најдобра практика 11

Наслов	Создавање инклузивни простори. Промовирање на учеството на ЛГБТКИ+ лицата во спортот.
---------------	---

Земја/регион	Италија
Времетраење	Во траење од 2019
Цел	Справување со недоволната застапеност на ЛГБТКИ+ лицата во спортот и борба против дискриминацијата и исклучувањето во спортската заедница.
Целна група	ЛГБТКИ+ спортисти и лица вклучени во спортски организации, вклучувајќи спортисти, тренери, администратори и помошен персонал.
Опис и влијание	Практиката вклучува спроведување на работилници и обуки за подигање на свесноста за ЛГБТКИ+ прашањата и промовирање на инклузивност, развој и имплементација на антидискриминациски политики, зголемување на видливоста на ЛГБТКИ+ спортистите преку кампањи и медиуми, и создавање мрежи за поддршка во спортските организации. Овие напори доведоа до поголема видливост и прифаќање на ЛГБТКИ+ лицата во спортот, намалување на дискриминацијата и подобрување на благосостојбата и учеството на ЛГБТКИ+ спортистите.
Научени лекции	Важноста на едукацијата: Сеопфатни образовни и програми за подигнување на свесноста се од суштинско значење за поттикнување разбирање и прифаќање на ЛГБТКИА+ лицата во спортот. Спроведување на политики: Ефективното спроведување на антидискриминациските политики е клучно за создавање навистина инклузивна спортска средина. Ангажман на заедницата: Изградбата на силни мрежи и партнерства во заедницата е од суштинско значење за одржување на напорите за промовирање на инклузијата на ЛГБТКИА+ во спортот.
Преносливост	Практиката може да се адаптира и реплицира во други земји или региони со слични предизвици поврзани со инклузијата на ЛГБТКИА+ лицата во спортот. Сепак, културните и општествените контексти треба да се земат предвид при имплементацијата и прилагодувањето на практиката.
Ресурси/поддршка	Н/а
Извори	Outsport Project Report: Discrimination and Exclusion of LGBTIQ+ people in Sports

Најдобра практика 12

Наслов	Промовирање на инклузијата на ЛГБТКИ+ лицата преку спортските групи на Arcigay
Земја/регион	Италија
Времетраење	Во траење од 2008
Цел	Да се создадат инклузивни и поддржувачки средини за ЛГБТКИ+ лицата во спортот, да се промовира нивното учество и да се бори против дискриминацијата базирана на сексуална ориентација и родов идентитет.
Целна група	ЛГБТКИА+ лица, вклучувајќи спортисти, тренери и спортски ентузијаста, во различни спортски дисциплини во Италија.
Опис и влијание	Оваа практика вклучува создавање на спортски групи во рамките на Arcigay, главната италијанска ЛГБТКИ+ организација, во различни градови. Иницијативата вклучува развој и имплементација на инклузивни политики, организирање на редовни спортски активности и настани, како и спроведување кампањи за подигнување на свесноста. Исто така, иницијативата соработува со локални спортски клубови, национални спортски федерации и ЛГБТКИ+ организации за да го прошири својот опсег и влијание.
Научени лекции	Зголемено учество: Значително зголемување на учеството на ЛГБТКИА+ лица во спортот, при што многумина се чувствуваат поудобно и поддржани. Зголемена видливост: Поголема видливост на ЛГБТКИА+ спортисти и спортски ентузијаста, со што се предизвикуваат стереотипите и се промовира разновидноста во спортската заедница. Усвојување на политики: Усвојување на инклузивни политики и мерки против дискриминација од страна на соработувачки спортски организации и клубови.
Преносливост	Моделот на спортските групи на Arcigay може да се адаптира и реплицира во други региони или земји со слични предизвици во промовирањето на инклузијата на ЛГБТКИА+ лицата во спортот. Препорачливо е приспособување врз основа на локалните културни и социјални контексти.
Ресурси/поддршка	Финансирање: Обезбедување на средства од владини тела, приватни спонзори и ЛГБТКИ+ организации за застапување, за поддршка на активностите и иницијативите. Експертиза: Соработка со експерти за ЛГБТКИ+ прашања, разновидност и инклузија за да се обезбеди насока и обука. Поддршка од волонтери: Вклучување волонтери од ЛГБТКИ+ заедницата и сојузници за поддршка на организацијата и спроведување на активностите.
Извори	Arcigay Sport – LGBTQI+ Italian Association

3. Постоечките легални или нелегални препораки, одговори или практики за превенирање и справување со родово базирано насилство во спортот, надвор од добрите практички

Постојните правни или неправни препораки, одговори или практики за превенција и справување со родово засновано насилство во спортот, освен добрите практики

Напорите за справување со насилството врз луѓето во спортот се развиваат во Кипар, Грција, Данска, Северна Македонија и Италија, при што секоја земја презема значајни иницијативи, иако со различен степен на напредок.

Во Кипар, Кипарската спортска организација, заедно со локалните клубови, ги унапредува мерките за превенција од родово засновано насилство преку сеопфатни политики и насочени програми за обука. Овие напори имаат за цел да создадат побезбедна спортска средина, одразувајќи проактивен пристап во справувањето со проблемот.

Слично, Грција спроведува значајни иницијативи, како проектот ETHOS. Оваа иницијатива промовира свесност и превенција преку серија работилници и настани. Дополнително, Хеленската кошаркарска федерација, ФК Панаитоликос и платформата #MeNow_MeToo играат клучна улога во поддршката на жртвите и борбата против сексуалното насилство. Овие заеднички активности ја нагласуваат посветеноста на Грција во справувањето со родово заснованото насилство.

Во Данска, Министерството за надворешни работи ги истакна стратегиите за подобрување на безбедноста и инклузијата на ЛГБТК+ заедницата. Последните ажурирања на правните категории експлицитно ги адресираат делата на омраза против трансродовите и интерполовите лица. Овие промени го одразуваат поширокиот ангажман на Данска во подобрувањето на заштитата и промовирањето на поинклузивна средина.

Од друга страна, правната рамка во Северна Македонија го вклучува Законот за спречување и заштита од дискриминација и Статутот на Олимпискиот комитет, кои се однесуваат на дискриминацијата поврзана со спортот. Сепак, интеграцијата на родовата еднаквост во спортските политики останува предизвик. И покрај овие правни одредби, потребни се дополнителни напори за целосно спроведување и применување на мерките за родова еднаквост.

Пристапот на Италија се карактеризира со спроведување на националните закони и специфичните спортски регулативи што го забрануваат родовото дискриминирање. Дополнително, Италија разви неколку политики и програми за обука за превенција од родово засновано насилство и поддршка на жртвите.

Континуираната соработка и собирањето податоци се клучни за усовршување на одговорите и подобрување на ефикасноста на овие мерки.

Во сите овие земји, сè повеќе се препознава неопходноста од сеопфатни и интерсекционални пристапи за борба против насилството во спортот. Оваа растечка свесност го нагласува неколку значајни промени:

Прво, постои зголемен акцент на усвојување на сеопфатни стратегии кои не само што се обемни, туку и детално прилагодени за да ги адресираат различните форми на насилство кои можат да се појават во спортската средина. Овие стратегии се развиваат за да ги земат предвид сложените начини на кои факторите како етничката припадност, сексуалноста и инвалидитетот се преплетуваат со родово заснованото насилство, со цел да се обезбеди понијансиран одговор.

Второ, значењето на постојаното истражување е сè повидливо. Овие истражувања се насочени кон откривање на обрасците на насилство, разбирање на специфичните искуства на различните групи во спортската заедница и проценка на ефикасноста на тековните мерки. Оваа посветеност на континуирано истражување обезбедува дека интервенциите се базирани на цврсти докази и можат да се прилагодат на новите предизвици.

Дополнително, постои силен фокус на развој на политики. Се креираат робусни политики кои обезбедуваат јасни насоки за превенција, пријавување и справување со насилството во спортските средини. Овие политики исто така нагласуваат создавање на ефикасни механизми за одговорност и осигурување дека системите за поддршка се на располагање за да им помогнат на жртвите и да промовираат побезбедни спортски средини.

Активното вклучување на засегнатите страни - вклучувајќи спортисти, тренери, администратори и групи за застапување - сега е препознаено како клучно. Вклучувањето на овие страни помага во поттикнување на заеднички напор кон создавање побезбедни и поинклузивни спортски средини.

Заедно, овие напори го одразуваат посветениот поттик за справување со повеќеслојните предизвици на родово заснованото насилство во спортот, со цел да се подобри безбедноста и инклузивноста во оваа област.

IV. Заклучоци

Резултатите од Кипар, Грција, Данска, Северна Македонија и Италија откриваат различни национални одговори на родово базирано насилство (РБН) во спортот, обликувани од законодавни, културни и социјални контексти. Се појавуваат заеднички теми, вклучувајќи ја потребата за подобрување на мерките за превенција, спроведувањето на политиките, едукацијата и инклузивните системи за поддршка, иако постојат значителни регионални разлики.

Секоја земја има постигнато напредок во справувањето со РБН на национално ниво. Кипар, кој е под просекот на индексот за родова еднаквост на ЕУ, има секторски закони за насилство, но му недостига сеопфатно законодавство за родова еднаквост. Грција има широка регулаторна рамка, но има проблеми со инклузијата, особено за небинарните лица, што ги попречува пошироките напори за справување со РБН. Прогресивната репутација на Данска е во контраст со постојаните родови нееднаквости и високите нивоа на насилство, познато како „Нордски парадокс“. Северна Македонија се соочува со широко распространето РБН, и покрај силните закони, додека правните напредоци на Италија не успеале да спречат високи стапки на домашно насилство и фемицид, при што ЛГБТК+ заедницата сè уште е слабо заштитена.

Во спортот, РБН е широко распространето во сите земји и ги погодува спортистите, особено жените, ЛГБТК+ лицата и малцинствата. Истражувањата истакнуваат проблеми како вербално, физичко и психолошко насилство, при што жените и ЛГБТК+ заедницата се особено ранливи. Патријархалните норми, неурамнотежената моќ и општествените притисоци го влошуваат проблемот, манифестирајќи се во сè, од дискриминаторски третман и вознемирување до исклучување од можности. Во сите земји, испитаниците го истакнаа недостатокот на адекватни механизми за поплаки, недостатокот на сеопфатна обука и недоволното спроведување на постојните закони. Интерсекционалноста - често непозната за учесниците во интервјуата и фокус групите - беше признаена како клучна, бидејќи спортистите се соочуваат со сложена дискриминација базирана на род, раса, економски статус и сексуална ориентација.

Препораките за справување со РБН во спортот го нагласуваат потребата од едукативни иницијативи, како задолжителни обуки и семинари за подигање на свеста за спортистите, тренерите и персоналот, како и посилни политики и подобри системи за поддршка. Исто така, се повикува на воведување на јасни, транспарентни и строго спроведени механизми за пријавување. Технолошките иновации, како платформите за анонимно пријавување, исто така беа предложени за да го направат пријавувањето побезбедно и подостапно. Многу испитаници од теренските истражувања предложија зголемување на видливоста и инклузијата преку медиумски кампањи, улоги на модели и вклучување на заедницата. Иницијативите треба да се насочат и кон потребата за безбедни физички простори во спортските објекти, подобро лидерство и политики кои промовираат поинклузивна средина за сите спортисти.

Иако некои земји, како Кипар и Грција, постигнале напредок во развивањето на политики и правна заштита, сè уште постои значителен јаз меѓу теоријата и практиката. Данска, и покрај високите нивоа на родова еднаквост, се соочува со проблеми на спроведување и свесност, додека земји како Северна Македонија и Италија се борат со длабоко вкоренето насилство, особено против жените и ЛГБТК+ заедницата. Во сите нации, системските неефикасности и културните бариери го попречуваат напредокот, правејќи јасно дека се потребни повеќеслојни, инклузивни и долгорочни напори за борба против РБН во спортот.

Признавајќи ги овие недостатоци, следната фаза на проектот SPORT GVP е дизајнирана за директно справување со овие предизвици. Ќе биде развиен сеопфатен сет на образовни ресурси и алатки за градење на капацитетите на спортските професионалци за справување со РБН во контекст на спортот. Овие ресурси нема само да го подобрат разбирањето на родовите прашања, туку ќе ги оснажат спортските професионалци, тренерите и менаџерите да ги препознаваат и поефикасно да реагираат на епизоди на насилство. Овој пристап е клучен за да се обезбеди дека стекнатото знаење ќе се претвори во акција на терен.

V. Референци

Amodeo, A. L., Antuoni, S., Claysset, M., & Esposito, C. (2020). Traditional male role norms and sexual prejudice in sport organizations: A focus on Italian sport directors and coaches. *Social Sciences*, 9(12), 218.

Amodeo, A. L., Esposito, C., Vitelli, R., & Scandurra, C. (2020). Gender differences in homophobic attitudes among Italian young people: Discrimination as a norm. *Journal of Homosexuality*, 67(1), 1-18.

Arcigay. (n.d.). Omofobia, transfobia e salute delle persone LGBT in Italia. Retrieved from <https://www.arcigay.it/report-omofobia-transfobia/>

Associazione Italiana di Psicologia dello Sport (AIPS). (2020). *La psicologia dello sport e la comunità LGBTQIA+: Studi e ricerche*. Firenze: AIPS.

Basket.gr. (n.d.). Elite League: Έρρικος Ντύναν Α1 Γυναικών Strong Με ενώνουν τις δυνάμεις τους κατά της έμφυλης βίας. Retrieved from <https://www.basket.gr/ellinika/eidhseis/elite-league-errikos-ntyndan-a1-gynaikon-kai-strong-me-enon/>

Basket.gr. (n.d.). Το ΟΠΑΠ Κύπελλο Ανδρών και Γυναικών στέλνει το μήνυμα: #endviolence. Retrieved from <https://www.basket.gr/slider/to-opap-kypello-andron-kai-gynaikon-st/>

Brackenridge, C. (2015). Changing the Culture of Sport: Towards an Organizational Understanding of the Mechanisms of Cultural Change. *Sport Management Review*, 18(1), 1-10.

Breaking barriers: the LGBTQIA+ community. (n.d.). Sport. <https://sport.ec.europa.eu/news/breaking-barriers-the-lgbtqia-community>

Bringer, J. D., Brackenridge, C. H., Johnston, L. H., & Cockburn, C. (2019). *Tackling abuse in sport: A conceptual framework for research and action*. Routledge.

Chroni, S. & Fasting, K. (2009). Prevalence of male sexual harassment among female sports participants in Greece. *Inquiries in sport and physical education*, 7, 288-296. http://old.pe.uth.gr/hape/images/stories/emag/vol7_3/hape364.pdf

Chroni, S. A., & Kavoura, A. (2022). From Silence to Speaking Up About Sexual Violence in Greece: Olympic Journeys in a Culture That Neglects Safety. *Frontiers in psychology*, 13, 862450. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.862450>

City.sigmalive.com. (2021). Ο Παναϊτωλικός έστειλε ένα έκπληκτο μήνυμα κατά της έμφυλης βίας. Retrieved from <https://city.sigmalive.com/article/2021/12/21/o-panaitolikos-esteile-ena-ekhero-menuma-kata-tes-emphules-bias/>

Copenhagen 2021. (n.d.) Report highlights discrimination against Danish LGBTI+ athletes. <https://copenhagen2021.com/report-highlights-discrimination-against-danish-lgbti-athletes/>

Council of Europe. (2022). What Is Gender-Based Violence? Gender Matters. www.coe.int/en/web/gender-matters/what-is-gender-based-violence

Cyprus Sports Organization. (n.d.). Ευημερία και προστασία στον αθλητισμό [Webpage]. Cyprus Sports Organization. <https://cyprussports.org/activity/%CE%B5%CF%85%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CE%B1%CE%B8%CE%BB%CE%B7%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%BC/>

Danish Policy on Domestic Violence | EUCPN. Eucpn.org, eucpn.org/document/danish-policy-on-domestic-violence

Dansk Boldspil-Union. (2020). *Diversiteten i Dansk fodbold: En undersøgelse med fokus på alder, køn, indkomst, uddannelseslængde, etnicitet og seksualitet*. https://www.dbu.dk/media/o24ehjk1/dbu_diversiteten_i_dansk_fodbold_2020.pdf

DBU (January 2023). *Nyt fokus på køn i dansk fodbold*. Accessed 6/04-2024 at: <https://www.dbu.dk/nyheder/2023/januar/nyt-fokus-paa-koen-i-dansk-fodbold/>

DBU. n.d. *Strategi for piger og kvinder i dansk fodbold*. Accessed 8/04-2024 at <https://www.dbu.dk/samfundsansvar/diversitet/piger-og-kvinder/pige-og-kvindestrategi/>

DGI. (n.d.) Flere piger og kvinder i idrætsforeninger. <https://www.dgi.dk/foreningsledelse/min-landsdelsforening/dgi-storkoebenhavn/projekter/flere-piger-og-kvinder-i-forening>

DIF. (2021). *Inklusion af transkønnede, interkønnede og non-binære i idrætten - anbefalinger til specialforbund og idrætsforeninger*. <https://www.dif.dk/inklusion-af-forskellige-koensidentiteter-i-idraet>

EuroMed Rights. (n.d.). Situation report on discriminations against women in Cyprus. chrome-extension://efaidnbnmnibpcjpcglclefindmkaj/https://euromedrights.org/wp-content/uploads/2023/03/Factsheet-Cyprus_EN.pdf

European Commission. (n.d.). [Study on Gender-based violence in Sport](#)

European Commission. (n.d.). What is gender-based violence? https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-based-violence/what-gender-based-violence_en#gender-based-violence-gbv-by-definition.

European Institute for Gender Equality. (n.d.). Forms of violence. <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/what-is-gender-based-violence/forms-of-violence>

European Institute for Gender Equality. (2024). Cyprus. https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/countries/cyprus?language_content_entity=en

European Institute for Gender Equality. Combating Violence against Women: Denmark. eige.europa.eu/publications-resources/publications/combating-violence-against-women-denmark?language_content_entity=en

European Institute for Gender Equality. (2015). Denmark - Intimate Partner Violence. eige.europa.eu/gender-based-violence/regulatory-and-legal-framework/legal-definitions-in-the-eu/denmark-intimate-partner-violence?language_content_entity=en

European Union Agency for Fundamental Rights. A Long Way to Go for LGBTI Equality. fra.europa.eu/en/publication/2020/eu-lgbti-survey-results

European Union Agency for Fundamental Rights. (n.d.). LGBTI survey country data: North Macedonia. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/lgbti-survey-country-data_north_macedonia.pdf

EU Fundamental Rights Agency (FRA). (2020). A long way to go for LGBTI equality. Retrieved from <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/eu-lgbti-survey-results>

European Commission. (2016). *Study on Gender-Based Violence in Sports*. doi:10.2766/501661

European Gay and Lesbian Sport Federation (EGLSF). (2019). Discrimination in sport: Annual report. Bruxelles: EGLSF.

European Union Agency for Fundamental Rights. (2014). Violence against women: An EU-wide survey. Publications Office of the European Union.

Family Planning Association Cyprus. (2024). Research Report [PDF]. https://www.familyplanning.org.cy/wp-content/uploads/2024/03/Research-Report_GR-1.pdf

Fasting, K. & Chroni, S. & Knorre, N. (2012). The experiences of sexual harassment in sport and education among European female sports science students. *Sport Education and Society* - SPORT EDUC SOC. 19. 1-16. 10.1080/13573322.2012.660477. Retrieved from <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13573322.2012.660477>

Fasting, K., & Brackenridge, C. (2009). Coaches, sexual harassment and education. *Sport, Education and Society*, 14(1), 21-35.

Fischetto, G., & Gualtieri, A. (2020). Transgender athletes and sport: Barriers and opportunities in the Italian context. *Journal of Sport and Social Issues*, 44(5), 560-574.

FRA. *Violence against Women: An EU-Wide Survey Main Results*. European Union Agency for Fundamental Rights, 2014.

Gay Help Line. (n.d.). Rapporto annuale. Retrieved from <https://www.gayhelpline.it/>

Gazzetta Ufficiale. (2001). Legge 4 aprile 2001, n. 154: Misure contro la violenza nelle relazioni familiari. Retrieved from <https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2001/04/09/001G0154/sg>

Gazzetta Ufficiale. (2019). Legge 19 luglio 2019, n. 69: Modifiche al codice penale, al codice di procedura penale e altre disposizioni in materia di tutela delle vittime di violenza domestica e di genere. Retrieved from <https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2019/07/25/19G00076/sg>

Gender Equality Index | 2023 | CY | European Institute for Gender Equality. (2024, March 11). European Institute for Gender Equality. <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2023/country/CY>

Gender Equality Index 2023: Towards a Green Transition in Transport and Energy. *European Institute for Gender Equality*, 24 Oct. 2023, eige.europa.eu/publications-resources/publications/gender-equality-index-2023-towards-green-transition-transport-and-energy

Gender Equality Index. Retrieved from <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2023>

Geneva International Centre for Justice (2022). GICJ positions and opinions, Gender violence in Greece by Georgia Perathoraki. <https://www.gicj.org/positionsopinions/gicj-positions-and-opinions/2426-gender-violence-in-greece>

ILGA-Europe. (2024). Greece: Country Ranking 2024. <https://www.ilga-europe.org/sites/default/files/2024/greece.pdf>

ISTAT. (2016). La popolazione omosessuale nella società italiana. <https://www.istat.it/it/archivio/168675>

ISTAT. (2019). Indagine sulla violenza di genere. <https://www.istat.it/it/archivio/156129>

ISTAT. (2022). La violenza contro le donne dentro e fuori la famiglia. https://www.istat.it/it/files/2022/11/Violenza-sulle-donne_2022.pdf

Istituto Nazionale di Statistica (ISTAT). (2021). *Le differenze di genere nello sport: Statistiche 2021*. Roma: ISTAT.

John, Arshu, & M. Matskevich. How Sexual Violence in Denmark Exposes the Myth of Its Gender Equality. ereb.eu/story/how-sexual-violence-in-denmark-exposes-the-myth-of-its-gender-equality/

Kefi-Chatzichamperi, E., & Kamberidou, I. (2021). THE NATIONAL ACTION PLAN FOR GENDER EQUALITY: WOMEN, SPORTS AND MILITARY INSTITUTIONS. *European Journal of Physical Education and Sport Science*, 7(3). Doi: <http://dx.doi.org/10.46827/ejpe.v7i3.3959>

Kirkwood, S., & Mallett, S. (2017). Conceptualizing and addressing abuse in sport: An institutional response. *Journal of Sport Management*, 31(1), 1-15.

Kultur Ministeriet. (2020). Udfordringer & barrierer blandt Lgbti+ personer i idrætsforeninger.

<https://lgbt.dk/wp-content/uploads/2021/10/Rapport - Udfordringer og barrierer blandt LGBTI 2020.pdf>

Lang, M., Mergaert, L., Arnaut, C., & Vertommen, T. (2021). Gender-based violence in sport: Prevalence and problems. *European Journal for Sport and Society*, 20(1), 57–78. <https://doi.org/10.1080/16138171.2021.2003057>

Lang, M., Mergaert, L., Arnaut, C., & Vertommen, T. (2023). Gender-based violence in sport: prevalence and problems. *European Journal for Sport and Society*, 20(1), 57-78.

Leine, M., Mikkelsen, H. H., & Sen, A. (2019). ‘Danish women put up with less’: Gender equality and the politics of denial in Denmark. *European Journal of Women’s Studies*, 27(2), 181–195. <https://doi.org/10.1177/1350506819887402>

LGBTI Equal Rights Association for Western Balkans and Turkey. (2023, October). Infographic: Access to justice for LGBTIQ people in North Macedonia (in Macedonian language). [https://lgbti-era.org/wp-content/uploads/2023/10/Infographic-Access-to-Justice-for-LGBTIQ -People-in-North-Macedonia-in-Macedonian-language.pdf](https://lgbti-era.org/wp-content/uploads/2023/10/Infographic-Access-to-Justice-for-LGBTIQ-People-in-North-Macedonia-in-Macedonian-language.pdf)

Macedonian Helsinki Committee. (n.d.). Обуки за родова еднаквост за претставнички на спортски федерации [Gender equality trainings for representatives of sports federations].

<https://mhc.org.mk/news/obuki-za-rodova-ednakvost-za-pretstavnichki-na-sportski-federacii/>

Meduza. (n.d.). Трчаш како девојче: Заговорот на тишината [You run like a girl: The conspiracy of silence]. Fem 101. <https://meduza.mk/fem-101/trchash-kako-devo%D1%98che-zagovorot-na-tishinata/>

#MeNow_MeToo (February 2022). Δελτίο Τύπου – Press Release #MeNow_MeToo. Retrieved from https://menowmetoo.gr/δελτίο-τύπου-menow_metoo

Menowmetoo.gr. (n.d.). <https://menowmetoo.gr/>

Ministero dell'Interno. (2013). Legge 15 ottobre 2013, n. 119: Conversione in legge, con modificazioni, del decreto-legge 14 agosto 2013, n. 93, recante disposizioni urgenti in materia di sicurezza e per il contrasto della violenza di genere. <https://www.interno.gov.it/it/temi/sicurezza/sicurezza-partecipata/normativa-sulla-sicurezza-pubblica/legge-n-119-del-15-ottobre-2013>

Ministero dell'Interno. (2020). Rapporto annuale sullo stalking. Retrieved from <https://www.interno.gov.it/it/temi/sicurezza/violenza-di-genere/stalking>

Ministry of Foreign Affairs of Denmark. (2018). *Action plan to promote security, well-being and equal opportunities for LGBTI people.*

Ministry of Labor and Social Policy. (2021). Закон за спречување и заштита од дискриминација [Law on prevention and protection from discrimination]. <https://www.mtsp.gov.mk/content/pdf/2021/1a28a922f364401e94935d4d694b9d75.pdf>

Ministry of Labor and Social Policy. (n.d.). Закон за спречување и заштита од дискриминација [Law on prevention and protection from discrimination]. <https://www.mtsp.gov.mk/content/%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%BF%D1%80%D0%B5%D1%87%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%9A%D0%B5%20%D0%B8%20%D0%B7%D0%B0>

МКД.мк. (n.d.). Компетентни жени со спортско искуство има, потребно е да им се даде можност [There are competent women with sports experience, they need an opportunity]. <https://mkd.mk/kompetentni-zheni-so-sportsko-iskustvo-ima-potrebno-e-da-im-se-dade-mozhnost/>

Ministry of Justice and Public Order Rapport: Partnervold I Danmark 2020. Lev Uden Vold. <http://levudenvold.dk/viden-om-vold/publikationer/rapport-partnervold-i-danmark-2020/>

National Action plan on Gender Equality 2019-2022. (2019). <http://www.institutionforgenderequality.gov.cy/equality/equality.nsf/All/0276C88652C8317AC225850500403411?OpenDocument>

Panathlon International. (2019). La violenza psicologica nello sport giovanile: Un'analisi. Padova: Panathlon International.

PINA. (n.d.). Родовата перспектива во спортот: Клучна за еднакви услови за игра [The gender perspective in sport: Key for equal playing conditions]. <https://pina.mk/6537-rodovata-perspektiva-vo-sportot-kluchna-za-ednakvi-uslovi-za-igra/>

Play Equal, Research Report December 2022. [PREVENTION AND SUPPRESSION OF VIOLENCE IN SPORTS FIELDS AND CORRUPTION IN SPORTS COMPETITIONS](#)

Radio Slobodna Evropa. (2021, August 28). Правата на ЛГБТИ и хомофобија [LGBTI rights and homophobia].

<https://www.slobodnaevropa.mk/a/%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%BB%D0%B3%D0%B1%D1%82%D0%B8-%D1%85%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D1%84%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D1%98%D0%B0/31427607.html>

Resistire-project.eu. (n.d.). Altis: Engaging with gender-based violence through sports. <https://resistire-project.eu/resistires-pilot-projects/altis-engaging-with-gender-based-violence-through-sports/>

Rossi, M., & Bianchi, L. (2021). Cultural transformation and inclusion of transgender athletes in Italy. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 13(2), 187-204.

Senato della Repubblica Italiana. (n.d.). *Legge 15 febbraio 1996, n. 66: Norme contro la violenza sessuale*. Retrieved from <https://www.senato.it/leg/13/BGT/Schede/Ddliter/10370.htm>

SIDSTE STJERNEITEM. (2019) Folketinget. www.ft.dk/samling/20181/lovforslag/l139/index.html

State Statistical Office. (2023). Gender index 2022 (Publication in Macedonian). https://www.stat.gov.mk/publikacii/2023/Gender-Index-2022_MK-web.pdf

State Statistical Office. (2023). Жените и мажите 2023 [Women and men 2023]. https://www.stat.gov.mk/publikacii/2023/ZeniteMazite_2023.pdf

State Statistical Office. (2024). Родово базирано насилство [Gender-based violence] (Infographic). https://www.stat.gov.mk/InfoGraphic/2024/Rodovo_bazirano_nasilstvo.pdf

Toftgaard, J., S. (2010). Athlete perceptions and experiences of sexual abuse in intimate coach-athlete relationships. In C. H. Brackenridge & D. Rhind (Eds.), *Elite Child Athlete Welfare: International Perspectives*. (pp. 93-100). Brunel University.

UNESCO, United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women. (2023). *Tackling violence against women and girls in sport: a handbook for policy makers and sports practitioners*. <https://doi.org/10.54678/OIYQ8917>

United Nations Office on Sport for Development and Peace. (2014). International working group recommendations on the role of sport in addressing violence against women and girls. United Nations.

UN Women Europe and Central Asia. (2022). Gender equality in sport in North Macedonia (Publication in Macedonian). https://eca.unwomen.org/sites/default/files/2022-11/MK-Gender_Equality_in_Sport-web.pdf

Violent Sexual Crimes Recorded in the EU. (2017)
[Ec.europa.eu,ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20171123-1](http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20171123-1)

Vold Og Overgreb I Danmark 2021. *Sif*, 28 June 2022,
www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2022/vold_og_overgreb_i_danmark_2021

World Health Organization. (2007). World report on violence and health. World Health Organization.

Ο Περί Κυπριακού Οργανισμού Αθλητισμού Νόμος του 1969 [PDF]. Cyprus Sports Organization.

<https://cyprussports.org/wp-content/uploads/2022/03/%CE%9F-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CC%81-%CE%9A%CF%85%CF%80%CF%81%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%BF%CF%85%CC%81-%CE%9F%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%85%CC%81-%CE%91%CE%B8%CE%BB%CE%B7%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%85%CC%81-%CE%9D%CE%BF%CC%81%CE%BC%CE%BF%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-1969.pdf>